

Welat

VERROJ

Ziwan nasname yo, ziwan rûmet o... Pêveka Azadiya Welati ya, belaş a. 22 - 04 - 2013 Hewtane HUMARE: 50 E-mail: welatverroj@gmail.com

Kere nêeesto 31 serrîy day

Girote Erhan Tugan nameya xo de ard ziwan ke, delîl û çiyê ke îspat çîno, ema 3 kereyan rê 31 serran ceza dayê, neheqeyî qebûl nêkeno

EDAleta TIRKAN ÇîNO

Zîndananê Tirkîyayî de ewro zaferey giroteyên siyasi estey. Hemey zî goreya qanûnî çalakîy viraştê. Ema hemeçalakîy de mafêñ kurdan pawitê. Ema daraznayış de bê delîl ameyê girotış.

CEZA YA BÊ DELÎL

Erhan Turgan Zîndana Amedî ra nameyê xo de ardo ziwanke delîleke ey sûcdar bikero çîno eme dadgeh goreya kîfî xo sûc esto ey ser û vato to 3 keray eştê û 31 serran cezaya pereyî dayo ey.

VENG RESENO GOŞAN?

Turgan semedê ke vengê xo biresno teber û hetkakareya ke sazî û dezgeyî bikerê heme raştaya dawa xo ardo ziwan û veng dano ke wa dijî neheqey û edaleta xirab têkoşîn bibo... RÜPEL - 5

Yew mezel

ENWER SİN 7 |

Şer û haştîye

MISTEFA DOXAN 5 |

Çapemeneya Azad azad a

Çapemeneya azad Amed û zaf şaristanên bînan de, embazên xo yê ke zîndanî azad bibê ra çalakîya protestoyî darfin. Daxûyaney amedayîş û pey ra heta verê bonê Ajansa DÎHA meşfiyay. Daxûyaney de ame vatis ke Tirkîya de neheqeyeke gird şaran û Çapemeneya Azad ser de esto. Bi desan endamê çapemeneyî belehqe û sebep zîndanan de pawenê. Veng day ke wa heme sazî û dezgeyî bi hisfîyarê têbigeyro. Herî peynî veng da Tirkîyayî ke tu rayan do meşkiyo roşnîya çapemeneyî tarî bikero û meşeke darfinay.

Zîdanî de nêwes kewt

Zîndana Edeneyî de Sultan Ozer nêwes kuna. Rayîrberîy 9 rajan ra pey semedê lazimeyan bigê ra xeber dayê malbatî. Kêna Ozerî Berîtanî ard ziwan ke, bêqanûnî esta... RÜPEL - 3

Mezelên newe vînay

Dewa Dêrxust, Sîsê û Qur-mik ya Licêya Amedî d 4 mezelên komî ke serrên 1994-98 ra mendê ameyê vînayê. Kurdistanî de heta ney gamî banka DNA nêvi-razyayo... RÜPEL - 4

Neheqîya keyfî yo!

Şaredarê Pîranî Mustafa Uyguner aşmeyo dawa qirk-erdişê siyasi ra emeyo verdayış eme şaredarteya ey nêdanê. Ard ziwan ke wezaretî bi kefi şaredarî apeya nêdano... RÜPEL - 4

Yew mezelê min çîn yo

Semedo ke wa şarê kurd nîreso heq û azadîya xo û wa timûtim sey kole bimano nê merdimî qetil bîye û ewladê nê şarî koyan ser qir bîye Gelo Se bi? Gelo eşkayê no şar orte ra weradi? Qet mumkûn nîyo

ENWER ŞİN

Herema ma zaf qedîm, rindek û dewlemend a. Tarîx ra hetta nika medenîyetan ra bîya qonax.. Bi xusûsi 30 serrê pêyînan de bîya şahîdê zaf çiyan.

Wexto ke serranê 1990 de min-tiqâ de pêrodayîş zêde bi pey ra min-tiqaya kurdan agêyra cayê mezelê koman. Mezelê koman en zêde Sêrt de humara ïnan 35 tespît bî. Cole-mîrg de 33 û Bedlîs de zî 32. mezelê komî estê. Amed de zî heta nika tenya 6 mezelê komî ameyê akerdiş û 25 mezelê komî e ke iddiâ beno ke ayidê 270 kesanê pabayê akerdiş yê. Heta nika 253 mezelê komî e ke yenê idîakerdiş ke estê ïnan ra tena 29 mezelî ameyê akerdiş. Mezelan de 3 hezar û 243 kesî estê. Hendê ïnsanî ameyê qetilkerdiş û bînê erdi de yê. Mezelê komî ke hedî-hedî vej-yenê orte raştîya welatî anê çiman ver. No şero lêşin de şarê ma û herremâ ma ci dî ci nêdi. Her serewera-dîyişê kurdan ra dima serekê îsyonan hetê dewlete ra aleqyayê û faîlê bê-dîyar e. qetlîamê pîlî şarê ma ser vi-râziyayê. Surgun, îşkence qikerdiş û mezelê koman. O ke mi en peynî de vat en zaf merdimî xemgîn keno û

zora merdimî beno. Yanî ti kişyenî û yew mezelê to çîn yo. Ti semedê yew dawa yenê kişîş yan zî ti semedo ke demokrasî û azadî wazeni kişyenî. La hewna mezelêkê to çîn yo. E ke to kişenî to bêmezel û bê-wayîr verdenî. Ya ti pê medeyê kîmyevî ameyê kişîş, yan zî pey milê to ra gulleyêko serdin to kişeno.

Ci heyf ke ê ke ney qetlîaman kerdê nîameyê cezakerdiş. Vanê "Faîl bellî nîyo" la dînya alem zana ke to kamî kiş yan zî semedê çi ameyê kişîş. No sûcê merdimayîye yo. Yew welat de hetta sey nê qetlîaman qetlîamî zelal nêbê oca ra demokrasî nêna û vîcdanê çewî rehet nêbeno. Nika hendê merdimî bînê erdi de yê. Ma ameyê wina yew se-wîye ke Tirkîye de hîni xerîteya mezelê koman esta. Vanê çend henzar mezelê komî pabayê akerdiş yê. Edetêkê şarê ma de esto vanê "hetta merdimêk heq (defin) nêbo tazîyeya ey nêna ronayîş. Yanî hema tazîyeya e însanan nîameya ronayîş. Hema ïnan ra çewî duayêk nêwendo. Nika

Tirkîye de behsê çarekeridiş mese-laya kurd beno, la heta ke Tirkîye de nê mezelê komî nîvejîyê orte û he-sabê ïnan nêro diyene gelo do senî aşîfî bêro no welati? Semedo ke wa şarê kurd nîreso heq û azadîya xo û wa timûtim sey kole bimano nê merdimî qetil bîye û ewladê nê şarî koyan ser qir bîye. Gelo Se bi? Gelo eşkayê no şar orte ra weradi? E kesê tarî hemê destê dewlete râ ronîyay û dewlete pere û lojîstîgê ïnan temîn kerd. Na dînya de şarê ma do senî ïnan efu bikero? Zor aseno.

Yew mezelê kêna û lajanê ma çîn o. Ge koyan qir bîye ge kuçeyan, mehleyan de ameyê remnayîş ge zî bi îşkence ameyê kişîş û kişta çemêk de ameyê definkerdiş. Gereke şarê ma û dezgeyê ma wayîre ïnan bivejîyê. Kişta bîne ra Şarê ma pê-vajo ke Serekê PKK Abdullah Ocalan dayo destpekerdiş ra destegê û bawereya xo ano. Çunkî dawaya şarî dawayêka bi heq a. Şarê ma roja ewil ra nata na koletîye qabûl nêkerd û çerray zî qabûl nêkeno.

YILDIRIM ÇELEBÎ

Ez hona newê newê wanen û nusen. Jû serede bî. La bela zerîya mi zaf bi weş. Hata nika ki hete mi ra çîye kem bîbî o vejîya orte. Rind bi! Rin bi kî ez par kararê (biyaro) xo, da kirmancî wanet.

Na ser o. ziwanê kirmancî de bi raştî newê yena verê çiman, newê yena nuştiş. O ki rind rind o. Labela karê ma zaf a. Ziwanê kalike dayike ser ma zaf dûr êy, zaf dûr vindertê.

Çîye bîn kî esto, jû kî nuşê nuş-nenê rexneyê ïnan ra keni. Nika vanê qey? Sewita çik? Şima nika niya pers kenê. Ez kî geseya xo sima ra verekere... Ziwanê ma zaf bîbî

Ma bi xêr dî

xirab, bîyo rind. Ema tikey çekû estê ma zaf zor zanenê. Gere ma ziwanê xo binûsime, rind bizanîme. Nêvaş-tişi nêbeno rind, beno axme! Ma kî çi qas çekû bizaneme o qas rind o.

Jû kî çend û huner, dar û dero ma, was û deyîre ma, mejîye ma de ebê ziwanê ma.

Çever doman çenê jû leyê û ebîn vanê, hetê bî de kî vanê keber gede kenê yewkişta... Nika nîya çekû zaf este. Ez kî kitab wanen vînen kî çekûyê hete ma beno vîndî. Yan kî çekûyê Çewligê beno vîndî, Gimgimê

û ebd. Ez na tarz rind nêvînena. Gere verêci de ziwanê xo rind bizanîme. Ci qas çekû û ebd. Estbê o waxt kirmancî dahana zî beno rind.

Kirmancî giran giran yeno te-lewê. O waxt ziwan kî beno rind. Na qiseyî ser şima ra kî namey nuşna. No nameyê min kî min ra çîye kî newe ya. Nameya mi sewita peveka Azadiya Welatî ra Verroj nuşna. Nuştox û wendox ra, embazê mi kî zerede û teberî estê pêrin ra silav û selamet war bêن.

* Zindanî Kirikkale Tipa F

Şer û haştiye

MISTEFA DOĞAN

Seke yeno zanitene, milletê ma her tim vato; "Jû merdim şikyeno wertê jû saefî de, zerey jû dewe xora biverdo, encax bi serra nêşkeno zerê a dewe xora virazo."

Demaxkî merdimê xorîbiyîşê na va-tîşa tarîxî ser de, hebeke bifîkrîyo, helbet o waxt merdim şikyeno heqê şer û haştiye de tayn çîyan, biyaro zîwan. Ayê ra zî, tarîxî de zaf dûrî şiyane lazim nêkena. Çimkî, tarîxa nezdîyede, yanê serra 1978'de wax-toke PKK ava bî, a rojera heyânî roja ewro, tarîxa kurd û Kurdistanî de verba serdes-tanê dewleta tirkî de, kar û barê şoreşgerîye dest pê kerd. Encax, wertê PKK û dewleta tirkî de şereke 35 serrano esto. Heyanî ewro zaf çeyê û zaf cîgerî vesnay. Encîya 4 hezar dewî bî tal, hebe milyona kurdan koç kerd. Encîya bi hazaran însanî ma qetil kerdî. Her hetan ra adir nare welatê ma û koyanî ma ra. Encîya dewlete bi qetilker-dişê xo, mirade zaf azeba û xortanê ma çiman de verda. Ayê ra zî, şer weşanayış o, gonî ya û hestêrên çimîn mayan o. Seba nayê zî, şer çixas zext û janê xo zêd bikero zî, pêke vernîya siyaset û haştiye nexiti-mîyo tayn cayan de lazim o. Encax, şer çixas zameto se, kar û barê haştiye hazar rayan daha zî zêd zehmet o.

Çimke, karê haştiye, karê şerî ra dayîna zêde, nazik o û barî yo. Lazimoke merdim, sîyasetmedar, rojnemeye, akademîşen, sazî û dezgê civakî gere gorê ruhê demî, xo biwirno û zîwanê haştiye kar biyare. Çimkî seke êno zanitene, miletê ma, wertê şerî 35 serra de, zaf qetlîamî û pravokasyonan ra viyariyay. Ayera zî, ne demê nazikî de, tayê hêzê tarî, encîya wazenêke bi pravokasyonan, destê haştiye qels bikerê.

Encîya dewlete verba gamanê PKK, qo-mîşyonê însana ra tewr qe jû game nê est a. Hetêra operasyonê eskerî û qorîcîyan hetê ra zî, serede Zanîngeha Dîcle ra bige, zaf zanîngehan de tayê hêzê tarî û polîsê dew-lete, nê rojanê nazikan de, kewtê dima pravokasyonanê qilêrine. Helbet nê demê nîya nazikande, zaf hêzê xorî û tarî vazenêke, bi pravokasyona vernîya haştiye biggerê. Encax, lazimoke, serede milletê ma û dew-lete, verba nê pravokasyona, heşar vinderê û fîrsed mederê dişmenanê haştiye. Dayera serkewte, waxtoke vernîya nê pravokasyona nerônê guretene, êno a maneke, nêtê dewleta AKP û karê haştiye pîya nemânenô. Peynîyede her kes, lazimoke xo ver bido. Çimke, karê haştiye zê derguşa verê pêşîrê maya xo de bibo yo. Ayera zî, gere her însan zaf nazik nezdîyê kar û xebatê haştiye bibo. Haştiye o wezte bena xurt. Sebake haştiye dahina xurt bo, lazimoke her kes destê xo binê kemerî ra kero.

'Zîndanî de nêwes kewta'

Zîndana Edeneyî de Sultan Ozer nêwes kuna. Rayîberî 9 rojan ra pey semedê lazimayan bigê ra xeber dayê malbatî. Kêna Ozerî Berîtanî ard ziwan ke, bêqanûnî esta û ard vîr ke bêqanûnî ameyî qetî qebûl nêkenê

NAVENDA XEBERAN

Edeneyî de mehkum Sultan Ozer (57) berdê nêweşxanaya Çukûrova Ünîvîrsîtesi Balcali Ozerî. Emelîyata dil bîyê û 9 rojê ke koxusa zîndanî de manêna semedê ey zî astimê ey de vejîya û kezaba ay zî enfeksiyon girota. Nika zîndanî de doktoran girotê binê müşadeyî.

Qezaya Edeneyî Seyhanî de meleya Daglioglu de tarîxa 28 adarî de polêsan êrîşî keyê Sultan Ozer kerdê girotê binçimkerdiş. Goreya idiyânen inan, sûcê Ozer zî "endamên rîxis-

tîya." Sultan Ozer û mîrdeyê xo û 3 gedeyê ay eştê zîndanî. Paketa nêwera istîfa de kerd par zîndanî ra vejîya 7 aşmîy verî amelîyata dil bîya. Hewna ameyê girotî, bi goreya xebere ke ame ma, Ozer zîndanî de nêwes kerwa û hîna berdê nêweşxanê.

13 nîsanî de semedê Sultan Ozer

xeber ameyê viraşti bi goreyê idara Ozer ey demî de nêweşxanaya Balcali de derman bîya. Ema idarkerî zîndanî xeber nêdayê malbata Ozer î. Keynaya Sultan Ozer Berîtan Ozer (17) semedê ke maya ay berdê nêweşxanê û xeber malbata nêdayê ard ziwan: "Maya min bî 9 rojê ke berdê

nêweşxanê ema xeber nêdayê ma."

NÊWEŞEY BÎYO ZED

Berîtan Ozer û waya xo pîya şîy nêweşxanê ema tena 5 deqîqa mu-sadê kerdê maya xo bivînê. Dema ke Sultan Ozer nêwes kewta, tena astima ci bîya û newe amelîyat bîya. Ema nika kezaba ci de enfeksiyon vejîyaya. Kena ay Berîtan ard ziwanke no bêqanûnî ya û vana: "Bi 9 rojê maya min nêweşxanê de manena. Nêverdanî ma şêrê nêweşxaneyî maya xo bivînî. Maya min nêşkena tena lazimîyanê xo bivîna. Idarekarî zî nêverdenê ez bi hawayê refeqatî hetê maya xo de bivinderî. Semedê ke xeber dayê ma zî lazi-meya çîyan bîy. Eger hinî nêbîya do xeber medanay ma. Eger lazimey ra nêbîyay do qet xebera ma çînêbîyay ke maya ma nêwes kewta."

Dîn zî cenîyan ra rîyê xo tadeno

ELÎDA ZERRÎ

Cenîbîyayış en giran zenaat o û yan zî sûc o...

Cenî bîyayış him her cî ya, him zî çîk nîya. Cenî na dinya de zaf cî on-cena, çimkî cenîbîyayış ontiş a, fedakarey a, jan a, kul û keser, jana bê bin a.

E ke ti cenîyê, gere merdiman ra pêy bifetelê. Mîrdey her wext vîr cenîyan de, him fetefiyâş de, him qisê kerdiş de, him zî nan werdiş de manenê. Cenîyan her wext pêy de mîrdeyî de biya. Heta tik teyna dinya de ina nîya, cenneti de zî inawa. Adem verî ci peyda beno, hedîra ho nêameno

û coka Homa semedê inî ra yew hes-teyê Ademî ra Hava zî peyda keno. Bado ci rîyê Haya ra Adem ceneti ra surgin beno.

Pêrinê hûrîyan ra zî mahrûm beno Adem. Hûrîyan zî cenîyê ke cennetî de hizmiqareya merdiman kenê yê.

E ger cennet ma inawa se, ma dinya ra gere çîk mevajê, şûkur bikerê. Cenîyan ra cennet zî heram a û caye rind nîya, cenîyan ra cennet zî cennet nîya. Bado ci zî vano ke: "Cennet binê lingê cenîyan de yê." Ney ney, ma na cennetê şîma qebûl nêkenê. E ke cenneta şîma wina yo se..

E ke ti cenîyê se, kişîyayış to helal o, yew sûcê to bibo se, gere merdiman, miyanê şarê de to recm bikerî, bikişê. Çimkî na helal yew cî yo! Emre dîn ona vano. E ger cenî karşı yê mîrdeki bero se, mîrdeko ra hizmi-qarê nêkenê se, asîyê kenê se, şerefî mîrdeko xo şikita se, mîrdeko cenîya xo şikyena bikûro, yan zî bikero teber. Çimkî na helal yew cî ameyo! Çimkî merdim efendîyê cenî

ya! Cenî namûs a, mîrdeko xo ya!

E ke ti cenîyê, mîrdeyê to eşkeno to ser reyna yew cenî-bîaro. Heta yew nê, di nê, hîri cenî zî eşkenî bîyarê. Çimkî, hetanî çehar ra destûr esta. E ke ti mîrdeyê xo ra gede nêdana se, yan zî mîrdeyê to yewna cenî ra hes kerdo se, eşkena to ser a cenîyî bîyara û bizewijya. Çimkî na helal yew cî yo!

E ke ti cenîyê, tik teyna mîrdeko xo ra xo rind bikerî û xo akerî, teber de zî gere çerşafa xo pa kerî, gere çimê to zî kes mewîno. Çimkî zaf gunawa! Ti gere miyanê çerşaf de bigerî û tebî kî pêye de mîrdeko xo de!

E ke ti cenîyê, haqê vate to nêesta keyê de, qet nêbo ke ti mîrdeyê xo ra yan zî bawkê xo ra qersî bîyerê, çimkî cenî gere ziwan xo yew bine kêm bikerî bawkê xo ra, yan zî mîrdeyê xo ra. Heta Homa her cî ef kenî, la belê qersî mîrdeyê xo ameyîş qet ef nêkenî. Zaf gunaweke gird a! Gere cenî mîrdeko xo ra her wext hizmet bikera, qarşiyê mîrdeyê xo meyro, şew rako-tîşî de gere vera xo tado mîrdeyê xo ra û gere hinî rakûra. Cenî mîrdeko xo ra paştîya xo tadono se, zaf gunawa, piştîya ay dinyaya bîn de adirê canimî de veşena!

Ma vînenê kei cenî dîn de zî we-tena, xizimkar a, namûsa mîrdeyan a û yan zî hûrî ya. Cenîbîyayış çira in

qeyde xirab a? Halbûkî estbîyayışê cenîyan firazî ya. Cenî peydakerdoxê insan a. Nameyê cenî, ya gere Homa bo, yan zî, gere yew kitabo firaz, tenê cenîyan ser de binuşê nameyê ci zî bîbo 'Kitabo firaz ya poncin.'

Zîndana Amedî bibo muze ra 100 hezar ûmze

Komeleya 78'an ya Tirkî yayî semedê ke Zîndana Amedî bibo muze bi serrano ke ci bidê. Heta ney gamî 100 hezar ûmze arê dayo û şirawit meclisa Tirkîyayî. Komeleya 78'an ya Tirkîyayî 100 hezar ûmzeyê ke semedê ke Zîndana Amedî bibo muze arê ked bi şirawit meclisa Tirkîyayî. Goreya râyberên komeleyî soz dayê ke do Zîndanî bikerê muze û ey ra xebatê xo daha zî ges û weş kerdê ke bikerê muzeya şerma medimatey.

Gureyê şaredarê Pîranî nêdanê

Şaredarê Pîranî Mustafa Uyguner bi idiaya ‘endamê rêxistinî yo’ ra ame girotîş û estî zîndanî. Tahliye bîyo eme heta ney gamî gureyê ey nêdayê ci. Şaredarê Pîranî Mustafa Uyguner aşmîyo ke tahliye bîyo eme gureyê ey dewrê ci nêkerdê. Pîranî de 18 Tîrmenga 2012 de ame binçimkerdiş û bi tedbirîn demravîraye gureyî ra ame dûvîtiş. 20 adarî de tahliye bi. 28 adarî de sere da wezareti ke gureyê ey epeya bidê ema heta ney gamî bersiveke nêdayê ey.

Uyguner ard ziwan ke, neheqîyeke kefi yo. Lazimo ke gureyî bidê.

Komîsyona pawitişê dormeyê Dêrsimî ame viraştiş

Meclisa Şaredarîya Dêrsimî kombî yayiseke viraşt. Kombîyayışî de biryar ame girotîş ke pawitişê dormeyê Dêrsimî bero kerdiş û encamî de ‘Komîsyona Dormey, Ekolojî û Ba-

wereyî’ ame viraştiş. Komîsyonî de, Alî Hidir Kullu, Babikan Adir û Abdullah Eroglu ca girotîş. Komîsyon ney ra pey do xebatê xo de dormeyen bawerîy û cayan bipawê.

Mezelên komî tespît bîy

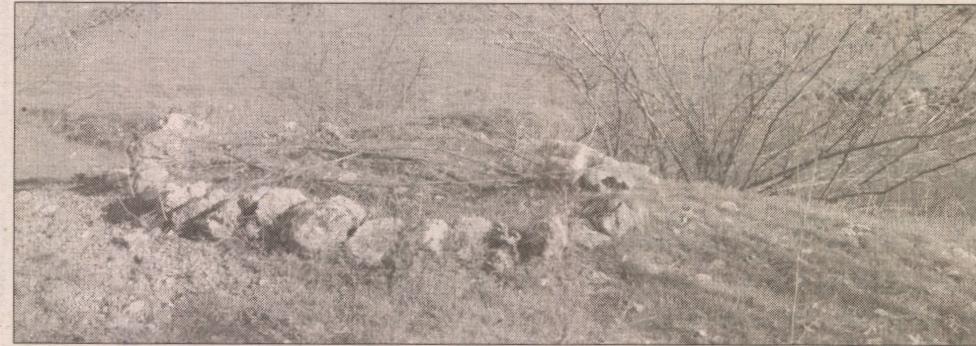
Dewa Dêrxust, Sîsê û Qurmik ya Lîcêya Amedî de mezelên ke yenê taxmînkerdiş ke serrê 1994-98 ra mendê ameyê vînayê.

Kurdistanî de heta ney gamî zaf cayan de mezelên komî ameyê vînayîş ema ìnan ra tayniy ameyê akerdiş û encam ameyo girotîş. Semedê ke hesteyen kamikanê lazimo ke bankaya DNAyan bêro amedekediş ema heta ney gamî nîyameyo amedekerdiş. Bi hezaran malbatîf pawenê ke bankayake wina bêro viraştiş. Ema dewlete semedê ke nîno hesabê ci nêvirazeno.

Rayna şarî waştbi ke heyetên ser-

bixo bêre mezelan goreya qaide û zaneyye arkeologan babikerê ema, dewlete bi kepçeyan akerd û heme delîlên ke bîy day vînîkerdiş.

Lazimo ke verî akedişê mezelên komî şert û mercîy bêre weşkerdiş û apeya cayê ìnan nîşan bibo û bêre akerdiş.

Destûra 1 Gulani çîno

Wezîrê karê zereyê Tirkîyayî Muamer Gulerî ard ziwan ke do destûr medê ke Roşana 1 Gulani ya karkeran Meydana Taksîma Stenbolî de bêro pîrozkerdiş.

Goreya Gulerî do tenê destûr bidê ke çelenk ronê abîdeya Taksîmî. Roşana 1 Gulani roşana kedkarên ke xebat kenê yo. Meydana Taksîmî semedê karkeran zaf muhîm o. Heta ney gamî zaf çalalî-

yên kedkaran tîya de ameyê viraştiş û zaf kesiy semedê roşanî ameyê qırkerdiş. Tirkîya zî semedê vîrardiş ey qırkerdiş nêbo ra terseno ke destûr bido pîrozkerdiş 1 Gulani ya Meydana Tak-

sîmî.

Ema kedkarîş û sendîkayê ìnan zî vanê ma do bivejyê qadan û roşana xo pîroz bikerê.

73 serreya xo de zîndanî merd

Kalikê 73 serre Haci O. semedê ke qewimiyâşke birîndarkedişî zîndanî de bi. Zîndanî de qirîza dilî ravêra û cuyê xo vinî kerd. Haci Oz Zîndana Newşehîrî de cuyê xo vinî kerd. Goreya vatişan 10 roj mendbi ke ceza ey biqêdiyo. Cenazeyê Haci Oz semedê otopsî bikerê berdiy nêweşxneyî.

DYA, Asya de teqînîy bîy

Amerîkayî de dema maratona Bostonî ameyê viraştiş de bomeyên ke heta ney gamî kamikan teqnayê nîno zanayış amey teqnaşış. Encamî de 3 kesan cuyê xo vinî kerd û 140 kesan ra zaferey zî cuyê xo vinî kerdiy. Rojo bîn Rojhilata Mîyanin de tewr bi tewr cayan de teqînîy bîy. Kam an zî kamikî kerdiş zaferey nîne zanayış. Bi seyan kesan cuyê xo vinî kerd û bi seyan zî birîdar bîy. Medya DYB zaf vîna ema Rojhilato Mîyanin himakî nêvîna.

Cerdewanî ıstîfa kerd

Basan (Güçlükonak) de sercerdewan Hasan Ozer û birayê ey Ezdin Ozer piya cerdewaney ra ıstîfa xo day. Hasan Ozer ard ziwan ke semedê ke kar çinêbîyo mecbûrî cerdewantey

neqnayo. Ema na pêvajoyî de lazimo ke merdim belî bibo û vat: “Indî dem dema ciyabîyişî nê, ya jûhetkerdişî yo. Laşîmo ke ma piya hetkarey bidê jûbînan.”

Hîrê kereyên nêestê ra 31 serrîy ceza day

Zîndana Amedî de girote Erhan Tugan nameye xo de ard ziwan ke, delîl çinê ema min kerdê sûcdar û 31 serran ceza dayê ey. Zîndanê Tirkîyayî de her ke şino zext û zordareya dewlete beno zêd

NAVENDA XEBERAN - AMED

Mehkûm Erhan Tugan nêzdî 2 serrey ke zîndana Amêdî de girotêyo. Tarîxa 2012 aşma citmengî de 31 serran û 10 aşman û 16 hezar TL ceza dayê ey. Semedê cezaya xo, Erhan namê şirawit û heme çiy qisê kerd. Nameyî vano: "Min sekerd? Min kes nêkişt, tîryak nêşuxulna. Bêsebep ceza dayê min. No ceza bêqanûnîna ya."

Yew suce Erhan Tugan çîno. Tena yew sucê Tugan esto, kurd o û herema kurdan de bîyo pîl o. Semedê ke Tugan kurd o, ûnan ceza dayo Tugan. Mehkûm Erhan Tugan semedê cezaya bêhuqûqi nameyê xo de ardo vîr ke, Tirkîyayî de kurdbîyi ze 'teror' yeno namekerdiş û dewam kerd: "Zaf kes ze min estêy. No welaîti de ti kurdê se, to kenê sûcdarê 'teror', no raşt nîya û ey heme polîtikaya qirejî ra yenê."

Nameyî de qirkerdiş kurdan ser de zî vinderto û vato: "Kurdan ser de fiziki û psîkolojî tadey estêy. No welaîti de ti kurd ê se, ti semedê aşti ya zî azadî têkoşîn kenê se, vanê ke ti 'têrost ê' û zaf zext û ceza birnenê."

Cezaya Tuganî zî tewrê ke Tuganî ardo ra yo. Tarîxa 1990 de bîrayê Erhan Tuganî hetê hîzbulkontra ameyo kiştiş. Birayê bîn zî bêsebep eştê zîndanî û bi 10 serran zîndanî de manêno. No qeder kam malabata Tuganî ra nuşto şima vajenê. Tugan û birayê xo pîya zîndanî de manêni. Namê heme ma şima ra nusenî. Şima zî wîjdanê xo ra pers bikerê ke kam sûcdar o. Çimkî yew kes kera erzeno se, bêsebep nêerzeno, semedê rejîma no welaîti erzeno.

Kera nêest 31 serr ceza giro!

1 - Tarîxa 2010 de BDPî semedê komploya Serekê Şarê Kurd Abdullah Ocalanî, çalakî amade kerd. Ez şîya ey çalakîya BDPî. Dima ra mîn ra dawa sûc abi. No çalakî de miyanê şaran û miyanê polêsan de alozî nêvîjîya. Zaten girotkîn polêsan de nuşto, no tarîxi de çalakî de perodayîş nêvîjîya yo. Ema dozger hîna zî ezbera xo nêxe-repna 31 serr ceza dayê min. Ema tîya Tirkîya ya, heme çiy benêy.

Iftîra eştê min ser

2 - Tarîxa 2009 aşma kanûnî de DTP meş amadê kerdi. Miyanê polêsan û miyanê şaran de no serrî de wendoxên Zanîngeha Dîcle Aydin Erdemî polêsan qetil kerd. Tarîxa 2010 de semedê qirkerdiş Aydin Erdemî wendoxan çalakî amade kerd. Çalakî de yew wendox ameyo binçimkerdiş. O wendox namê min zî nêzanayê.

Miyanê heme wendoxan ra min teşhîs kerd o. Ema ez nêşîya çalakî, polêsan zî baş zanê ke ez nêşîya çalakî. Ema iftîra eştê min ser. Heme kesan ra vatê Tugan no çalakî de nîyo. Ema dozger tena o wendox girot dîqet. Tîya Tirkîya yo heme çiy benêy. Mehkemeya taybeti zî heme sûc eşt min ser.

Ez nêşîya cenazê ceza day

3 - Hatayî de perodayîş vejîya 7 PKKyij şehîd kewtîy. Cenazeyê 7 PKKeyijan ardî qezaya Amedî Bismîli. Ez nêşîya cenazeyê PKKeyijan.

Ema mehkemeyî rayna sûc la-yîqê min dîyo. Semedê ey zî ceza dayê min. Mehkema de vatê ke: "Ti zî şî no çalakî û rîyê to qefel-nayeyo. Çimkî pantilonê şima sipe yo. Qama şima yew a û kîloyê şima zî yew a." Yanî semedê pantilonî 31 serr ceza dayê min. Şarê Tirkîya çiyê wina ra müsayê. Çimkî Cihan Kirmizigul zî semedê kefi 11 ceza day. Min no mehkeme ra çîk fam nêkerd. Çimkî pawitoxê min nêweş o ema hewna zî mehkemeya bî û ceza dayê min. Min zî mehkema de vat ke, pawitoxê min nêameyo şima senî ïna kenê. Ey zî min ra vatî ke, no pirsgirêka ma nîyo. Pirsgirêka şima yo.

Mehkemaya taybet ma yew zî nêgenê dîqet. Bê pawitox 31 serran û 10 aşman û 16 hezar TL ceza dayê min.

Enqereyî ra tama Bedlîsî nîyameynê

Mistefa ŞAHÎN - ENQERE

Her şar bi kokê xo û çanda xo yeno si-naşnayış. Eqnereyî de semedê Bedlîsî bidê şinasnayış, Meydana Fuarî de qaşo çanda Bedlîsî ameyê nîşandayış. Şarê Enqere uta bi nameyê "Meydane Fuare" name kenê. Ema tama çand û namedarêne kurdan qet çinê bîy.

Uta de bi nameyê 'Rojanê Bedlîse' yew karîgerî zî bi. Tertîbkerdoxenê walîyeteya Bedlîs bîy. La şarîdarîya Bedlîs reyde Wade Ticaretê Bedlîs zî no organîzasyone de projekerdox bi. Sey hemê hemwelatijan "Rojane Bedlîse" balê heme eksan antê.

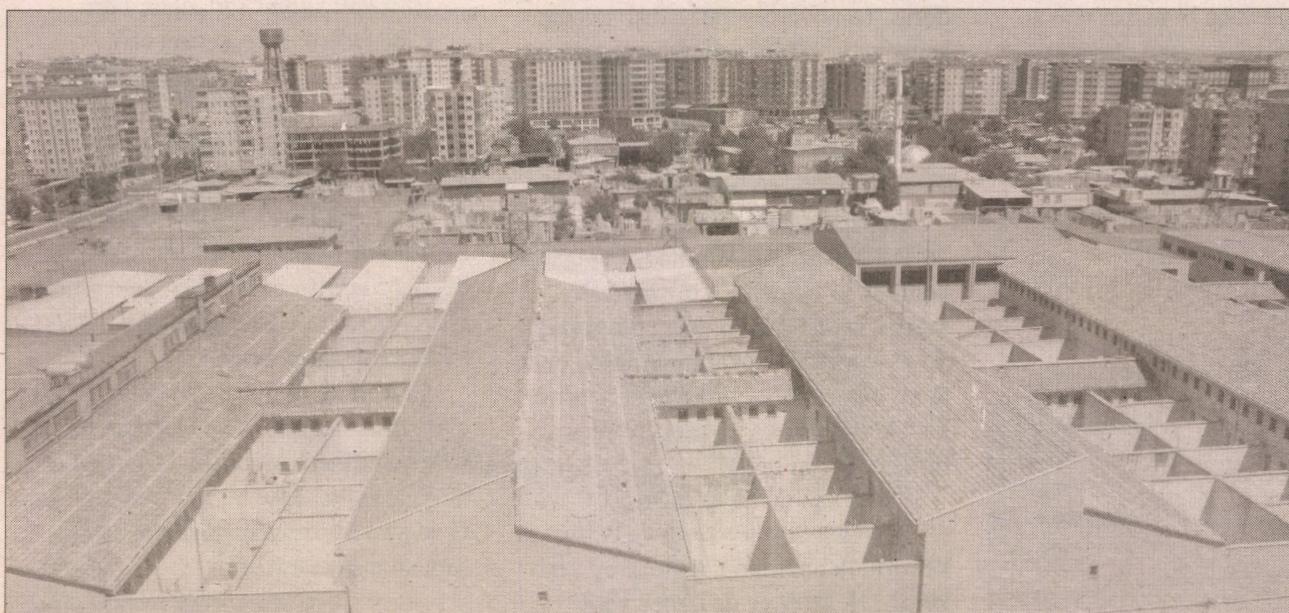
Verî awahîya fuare gore hîrêse metre-qare yew çadir kutîya bî. Zere çadirî sey meyîsê hengmînê pirê merdim bîy. Verê verkan uta mendene bazârî taxan, bi mantiqa çîyanê Bedlîse bide şinasnayış nê bi. No bazar bi mantiqa tîcarî ronîya bi. Zere de barbareya werdrotxan û girotexan amenê goşdarîşê. Nêy standan de teşhîrî werde Bedlîse ra hengemîn zedê bi ema nêamenê rotişi. Her kes tehmker-dişî ra zî dûrî remayê.

Name bi ema Bedlîs çinêbi!

Armance rojî o bi, tarîxi Bedlîsî bidenê nasnayış, kulturî Bedlîse, xozaya ê ya rin-dike bidîyenêşinasnayış. Tabî ke nê armance ra yew zî gera hunerî destanê Bedlîse pêşangehkerdiş û kesen namdar û hunerî ûnan bidenê şinasnayış bi. Ci heyf ke, heme kesen ke xo ont nameyê ke nuş-yabi, zerr şikte mendîy. Tena gowengker-dox kincê gelerî pêradîyayaye bî. Wexta ke yew wezîr an zî yew birokrat biamaynê, nayan cîya de qor bi qor govend kayker-denê. Sewbîna qet kederî Bîtlisijan çinî bi, xorê otewr govend kaykerdin î.

Kesen namdar yê krud zî çinêbiy

Rast û çepê rayîr de bi humarî çend kesê hunermend, dirok û wejenasê yên Bedlîse panoyan ser o de ca girewtibi. Dar-dakerdişê weneyan ra şar tikey bo zî kef weş bi. La kesîy deam nuşteyên semedê ûnan wendê keyfê ûnan remayê. Nêy zan-yarê uta, nê namdarê kurdan, gore amede-kerdoxan ya Xalîdî û Seyîdî bî. Ya rast, famîla rreban ra bî. Ya babî ûnan ya zî dayê ûnan Tirk bî. Saîde Kurdi, Şeref Xan, Xewse Hîzanî, Mûştaq Baba, Şems-î Bidlisî, 'Îdrîs-î Bîtlisî, fexredîn-î Ehlatî û Xelîl Xeyalî Mutkî (vanê bê nayan zî 150 kesî namdarî Bedlîsij est i) ra, yewî ra zî boyâ kurdewarey çinêbi. No karîgerî de sabote kerdina tarîxî kurdan bi. Nê uta de ziwanê kurdan estibi, nê zî kulturî kurdan. Helê tarîxî kurdan, êdî şima zanê lome nêbeno. Şarîdarîya AKP û idarî ya wîlîyeti ra ci lome bibo.

Bi her hawayî warêteya şarî bîyiş, warêteya şarê kurd kerdiş o. Sey Qajî çimê ey nêvînayê zî hetê şarê xo ca girot. Diji axayan, began û asîmîlasyonâ dewlete bi helbest û deyîrên xo şarîra rayîrberey kerdo

Arêkerdox : Xoser Welat

Nameyê ey o raştin Seyid Qajî yo. Di mîyanê şarî de bi nameyê Sey Qajî ameyo namekerdiş û nasnayî. Hozan û helbestvanê zarawayê kirmancîye yo yewîn yeno qebûlkerdiş.

Sey Qajî di şaristanê Dêrsime, dewa Ciwarike de daya xo ra bîyo. Serra bîyiş ey 1871 yena zanayış. Domanîya xo di dewe de viyarneno. Di hîrserreyîya xo de bi nêweşîyeke girane her di çimanê xo vindî keno. Sey Qajî tenê bi zarawayê kirmancîye zaneno. Di des serreyîya xo de dest bi wandişê helbestanê bi kirmancîye keno. Di civatan de helbestan waneno û di demêko kilm de yeno naskerdiş û heskerdiş. Wextêke ra dim tembûrêke bi dest fineno û müseno perodayîşê tembûre. Dim ra helbestanê xo tembûre reyde waneno. Sey Qajî, serkêşê kaneşopîya vatinî yê Dêrsimî yo.

Hetê şarê xizan ca girotê

Sey Qajî, di helbestanê xo de xizanîya şarê xo, lec û pêrodayîşê eşiran, eşq, zilm û zordarıya ro ser şarê xo, zordarî û serdestiya axa û mîran arenô ziwan. Tewer ke "pîr o" zî tim û tim di kişa / leweyê feqîr û bindestan de cayê xo gîyeno û hemver serdest û zilimkaran, bi helbestanê xo lece keno. Sey Qajî şahîd û vajêrê tarîxê serdema Îttîhat Terrakî û komare yo. Na şahidiya xo bi nê rista- yan arenô ziwan.

Dewra Tajîmatî,

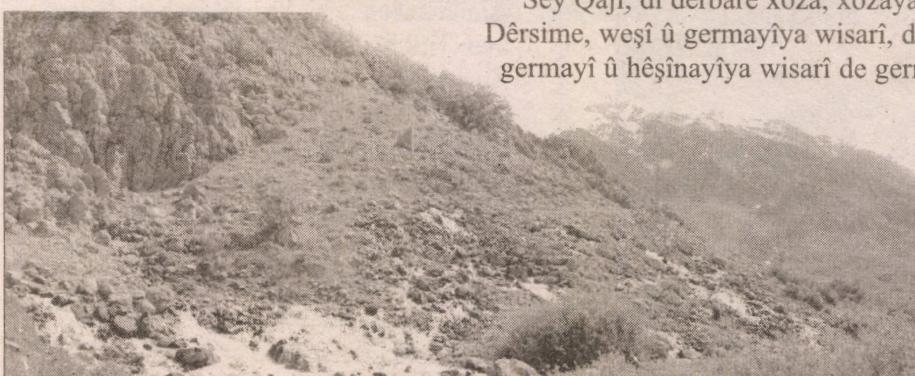
Dewra Hûratî,

Dewra cûmratî,

Pêro ke min dî,

Barra ma rî bîy tertela û afatî.

Eyseno ke lejkerdiş bi destî haleteke pêrodayîş tepiştiş nîyo. Lecê herê gird ke kesan û şaran de tesîr keno vatişen ze çeka herî buha û çeka herî qîmet o. Qajî zî no zaf weş ferq kerdo. Dej û kulen şarê xo her tim ardo ziwan û birîna şarê xo wirnayo ke weş bibo.

Wayir û tapûya Dêrsimî Sey Qajî

Wirnayo ke teze bimano û welatijê ey bi birînî nêmîrê û bizanê ke birîn senîn peyda bîyo û senî yeno weşkerdiş.

Sistema began zî rixne kerdo

Sey Qajî ro ser zordarî û sitemkarîya Mistefa Begê lacê Huseyîn Begî ke serekeşîre Çarekîyan o, helbestêke nuseno. Vengdanê na helbeste reseno Mistefa Begî û zaf hêrs beno. Mistefa Beg xebere şiraweno ke Sey Qajî bêro ey hete. Helbestvanê ma yo erciyaye seba ke nêkewo ver zilmê Begî, dewa xo terk keno û ver bi leweyê eşira Heyderan şino. Di demê şîyişî de nê ristayan nuseno.

Cekî ma ra guretî ke kursune medayî to yo

Di hîrê çekû xayîn mîr ser vatê, o sebî yo

Sey Qajî bi giranî di helbestanê xo de zilm û nakokîyê maberê eşiran ardê ziwan. Serra 1885 ine ra heta 1936 ine, çiyêke di herema Dêrsime de qewemayê di helbestanê Sey Qajî de asenê. Merdim şikeno vaco bi helbestanê xo tarîxê Dêrsimî yê ey seran nusnawo û roşin kerdo. Ci heyf ke heme helbestêye ey nêkewtê dest.

Qala xozayî zî kerdo

Sey Qajî, di derbarê xoza, xozaya Dêrsime, weşî û germayîya wisarî, di germayî û hêşinayîya wisarî de gerr

û seyrana xortan, kalan û veiyikan zî kerdo mijara helbest û deyranê xo de zaf weş û zelal ardo ziwan.

Binê birrikanî

Binê darikanî

Çêfê çenano

Serê no banano

Çêfêna xortano

Binê birrikanî

Çêfê pîrikano

Pê kila doyano

Çêfê veiyikanî

Dinyayî de çiyê her muhîm oyo ke, çiyêke nîno vînayîş bivînê yo. No tewr hereketkerdiş û cîvâfi nakokîyan ra rîzgarkerdiş nêbeno qisemetê heme kesan. Sey Qajî nêvînayîş, ema weş hîskerdo ke teberê çimêny ey de çiy weş û çiy xirab estêy. Bi nêvînayîş xo mezgê xo de raşteya xozayî vînayo û helbestê xo de ardo ziwan.

Sîret û asîmîlasyonî ver devinderto

Sey Qazî di helbestanê xo de şîret, nîşandayîş rayira raştine, têgîrayîşo durist, hembver xovînîkerdiş û heme karêy ke kes û civatan rê hewcîyê vin-derto. Di helbestêka xo de;

Vas koka xo ser vezîno

Teyr zonê xo de warieno

Komo eslî xo înakar keno

Tozîke erzeno rîça xo şino.

Hebestvan dijî asîmîlasyonâ ey demî de zî vinderto û bi şîretên ke mezgê xo de vînayo, veng dayo şarê xo ke warêteya koka xo û nirxên civata xo bikerê. Ano vîr ke eger netewê ke warêteya koka xo mekero rîça xo birneno û vinî beno.

Dadgehan de ifa de dayo

Sey Qajî di a rewşa xo ya tarîtiye de ke roşnî ra mehrûmo, gerreyê ey yeno kerdiş. Hemver ey de ifadey yenê

Çimîy çînêbê zî mez esto!

Şaîr û hozan Sey Qajî 3 serreya xo de çimanê xo vinî kenê. Ey nêvat çimêni min çinê ke ez raşteyî nêvîneni. Ey bi ey halê xo, rewşa şarê xo goşdarnayê û analîz kerdê ra pey helbesten xo ardê ziwan û kerdê deyîr. Deyîr ey şarî mîyan de ameyê vatiş û şarî rewşa xo deyîr ey de vînayê û rayîra raştine vînayê.

Astengbîyîş hacetê raşteyî nêvînayîş nîyo. Sey Qajî no qalibî bi her hawayî dema xo ra yo şikito. Semedê ke raşteya şarî ardo ziwan. Ey demî de zî sistemî fîkrê ke hetê şarbîyişî, dijî xo vînayo û ifadeya qazî girotî.

dayış. Na rewşe zaf helbestvanî decne-na. Û vano: "Welat kewto destê xone-na-san, heta ke teberî de manena û ïnan vînena, hepis û zîndan naye başêrî yê." Dadgeha Mazgirte ra celbêke seba ifadedayîş ey yeno. Gama ke hadreyîya xo ya şîyişî keno, xâmina xo ra vano: "Ez o şêra labelê beno ke nêra." Seba na rewşe nê ristayan nuseno.

Welat persena latê cêrî Celb ameyo min dime, celbê Mazgîrî

Çar xortê ma est ê, şîyişî eskerî Ez û ko ro çotûr şêrî, çotûr bêrî Çînê tedarîk bike, sevara şêrî, Hîmata Heq ra belçâ peyser bêrî

Sey Qajî bi keyeyê xo reyde, des babêyan ra naheta di Gemîke de ronişeno. Tay sedeman ver koç keno şino mîyan Eşîra Heyderan. Demêko derg Xuşkile de mâneno. Di Serra 1936'ine de, di 65 serrîya emrê xo de şino rehma Heqî ser. Oca ra benê goristanê Mîksore de defîn kenê.

Ci heyf ke fotoyê ey ke ma bimojnê çîno. Ema ma zanê ke; O Dêrsim bi. O weşeya birînê şarê xo bi. O şoreşgereke çekê ey helbestê bi. Ma weş zanê ke, O ze awa Münzûrî roşnî û gan dayo şarê xo resayo ewro.

Arizeyê hêkayeyê

Anton Çehovî

Verêverkan kesayetê hêkayeyê dayê şinasnayış, dima şert û mercê qewyayışê biyeran viraşto, tewr peynî de waşt o, mebestê xo bikar biyaro. Encam de fikirdayışî ra vêşer şiroveyî wandoxan verda yo

EVDILA QASAN

Nuştoxi vîst serrîya xo de dest bi nuştişî kerd o. Nuştoxiya ke vist û panc serran dom kerda. Pey xo de hîrê sey hêkayeyî, pîyesê hîrê perdeyên, di perdeyên û yew perdeyên reyde nameyê xo wajeya cîhane ser o bi tîpanê zêrrînî nuşto. Heman wextî de, di nuştişê "Hêkayeyê kilme" de sey finako ewil yeno pecirnayış.

Gama mîrdim tarîxê welatê nuştoxi ra hewneno, ay demî de şarê Orisan ver bi vûrîyayışanê verê çiman ra viyartinî. Welatijan mîrdê xo raywanêya ver bi Ewropa ra kerdinî. Xo bonderê vûrîyayışî kerdinî. Bi saya têgîrayışanê rone-sans û reformî nirxên neweyên berz bîybî. Fîkr û ramanê neweyên veciyaybî. Keyên (asîlzadeyan) mamosteyê fransî, îngîlîzî peyda kerdinî û gedeyê xo perwerde kerdinî. Neslêke newe ameynî hadrekerdiş. È kesîy gama ke resay, ziwanê ìnan derg bi, heme çîyan rexne kerdinî. È kesan sinc û ehlaqêke newe xo rê afîrnay bîy. Haya ìnan heme nîweşanê welatê ìnan ra virazyabî. Gama mîrdim hişmendîya nuştoxi ra hewneno no çî tede dîyar beno.

Nuştoxi komelê Orisan, ser û bin kerd o. Bala xo daya miyanê komelî; kuçe bi kuçe, tax bi tax, şaristan bi şaristan gîyriyayo êş û dejê şarê xo, nîweşê û persgîrêkên şarê xo, xo zere de hîs kerd o, hêkayeyê xo de ìnan nexşnayo. La ciray fek çimê rexneyî ra ver-anêdayo. Gama vacêrîya biyeran kerdî ciray hêstanê ey têşîrê ey nîkerdo. Bi ziwanê xo yê tinazî reyde berêñ sûdgirewtîş wandoxan û hetanê peynî akerde verdayo.

Hêkayeyî raray bi ziwanê kesê

yewine, raray zî bi ziwanê kesê hîrîyîne yenê vacêrîkerdiş. Di ney raybazî de çiyêke ke tewr bala kê anceno no çî yo heme wîrdîgilîyê ristişê biyeran de diyar beno, nuştoxi çiray rayêrê vace xo destan ra vera nîda yo, waşt o, wandoxiy bi rayêrêko raşt, birisê mebesta hêkayeyî.

Nuştoxi qrokîya hêkayeyê xo enewa nîşan dayo. Verêverkan kesayetê hêkayeyê dayê şinasnayış,

dima şert û mercê qewyayışê biyeran viraşto, tewr peynî de waşt o, mebestê xo bikar biyaro. Encam de fikirdayışî ra vêşer qerta şiroveyî wandoxan ra derg kerdî. La tay hêkayeyê de no çî meqlûm (berevajî) kerd o. Tay hêkayeyan de, mîrdim nîme bikero encameke dest fineno. Ay wext têna vacêrîya estetîke destê mîrdimî de manena û ay wext zî bi tehm û eklêqî bêhempayî reyde kê wandinê xo domneno, kê risenê mebestê xo.

Nameyê hêkayeyê bare (mijar) û lehengan ra girêdaye yê. No çî karê wandoxan asan keno. Çend hêkayeyê nuştoxi bi hostayî name vicenayo, waşt o bala wandoxan bianco miyanêka hêkayeyî. Biyerî goreyî şert û mercanê demî herikîyayî.

Helbet eyta de nuştoxi waşt o peynîya hêkayeyî, bi encamî reyde wandoxan matmeye biko. Fînak; 'Şewêka tersedano' de keyeyan de tabûti yenê vînayîş.

No çî têşir wandoxan ser o vi-razeno, pînî de dano nawneyî ke ay o ke tabûti viraştî vistewreyê embazê lehengî yo. Seba hecizî ra bixeliso, tabûtanê xo keyeyanê şinasnayan ra vila keno, balêke (nîse) nûseno, dekeno miyanê tabû-

tan. Gama mîrdim pînîya hêkayeyî de na raştî hesîyeno, mîrdim matmeye maneno. Etya de tabûti sey amûr ameyê karerdiş. Gama kê mebestê hêkayeyî ra bihewnê kê vînenê, halê zorî de mîndîş mîrdimî vêşer afîrîner keno, yan zî fîkrêkê afîrînerî mezgê mîrdimî de virazeno.

Çehovî, di hêkayeyê xo de ziwanêkê xorû (yalın) û galteyî (mîzahî) kar erdo. Leheng û qereqterê xo rî zafîr bi kamîya leqmatîkî reyde saz kerdî.

Na kamîye se ra se temsîliyeta şexsê ìnan kena. Hêkayeyê de weyn (rol) goreyî leqmatikan ameyê kaykerdiş. Fînak; Heketa Buxtanî de mamosteyê erdvîne İvan Petroviç Loşanînî - Estorîn (Atçıl), mamosteyê werzeyî (matematik) Tarantulov - Pîrikîn (Orumcekîl), mamosteyê fransî Pas de Quoi - Çiyêke nîyo (Bir şey degil), ... ûeb.

Hêkayeyê de şayese (tasvîr) cayêke zaf girîng Çehovî de giyêno. Ban şibiyeno cenîyeke qilûzbeya sey mîrdiman ey gandar keno. Hêstanê mîrdimî mezgê ey de ca keno.

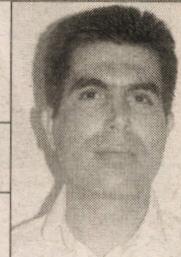
Gama ke wanenê kê wazanê vengê ìnan bihesê. (Fînak, hêkayeyê Cêze (Çeyîz) û hêkayeyê Ziwanê Hêşîn (Rîpelanê 45, 65 de).

Pînîya peynî de mîrdim gama hêkayeyê Çehovî waneno, ìnan ra tehm û eklî gêno û kê xo sey lehengan ra yew hesimnenê. Kê haye benê ke hêkayeyî se û pancakes serran ra ver ameyê nuştiş çiyêko-ke miyanê hêkayeyen de qewimenê, biyeranê enkayîyan manenê. Di eyta de, diyar beno ke, nuştoxi xo risnayo binhêşî mîrdiman çiyêkê ecebîn zeft kerdî. Xora no zeftkerdiş û pêşanayîş nuştoxi nîmerde kerdî û ey kerdî nuserekî gerdûnî.

Têgeyrayîş

Zerweş Esnaw

Zerwesnaw@gmail.com

Ezîyetê zimistanî

Ez wazena nê nuşteyî de demserrê zimistanî de yew problemî ser ro vajor bikera. Şima zî zanenê ke welatê ma de wexto ke wextê zimistanî bo, şewê ma timûtim tarî de vîrenî.

Ne şaristanan, ne qezayan û ne zî dewan de, kê tehmê zimistanî nê-gêni. Şew û roj elektrik şono. Ne saetêk ne zî çer panc seat. Roj beno elektrik tayê cayan de bi çend rojî nîyeno. Wexto ke kê bipersî; 'çirê ceyran hela gam şono?' Verpersî ìnan ci beno şima zanenî? 'No mintaqayî de zaf qaçax est o, coka ceyran zaf şono. Eke şima zaf ceyranê qaçaxî nêşuxulnê ceyran ko nêşoro.' vanî. Hezekî şarê ma keyfi ra elektrikê qaçaxî şuxulneno. Hemwelatê to semedo ke elektrikê qaçaxî şuxulnenî ganî zimistanî de serdî ver bimîri. Semedî feqîreyî ra ganî no zimistan ìnan rî bino eziyet.

La kê raştî ra ewniyênî raştî qet na-hawa nîya. Çaqırnîyê welatê ma de gelekî bendawî est ï û pêro zî heyanê şaristananê rojawanî elektrik kirişenî û nê şaristanan roş kenî. Dormeyê welatê ma de nezdîyê des hebî bendawî est ï û pêro zî vejiyayîş elektrik ser ro xebîtyenî. La ci heyfo ke ma havila nê elektrikî nêvînenî.

Eqsî zî şewê ma binê tarî de vîrenî. Seke qala raşt a, vanî; 'Ceyrano qaçaxî meşuxulnê.' Yew nêzane bo, vano qey no şar qestî ra nê elektrikê qaçaxî şuxulneno.

Eke kê nêwazî şar qaçaxî bişuxulno, heme çiyî ra verê kê gere betaliya şaranê xo bihewani. Eke şar kar û gure de bixebitîyo, debarê ey/aye ca de bo, o wext zaf çîyî çareser beno. No semedî ra, kê gere yew-bînan nêxapînî.

'Wa elektrikê qaçaxî nêşuxulnî' rayberê dewletî na qala venge ra hinî fek ver ra dî. Wayîrê hemwelatanê xo bivejîyî.

Heta ke dewlete welatijen xo ze perçeyeke xo nêvîno, a dewlete biher hawayî qels maneno. Welatijen ey zî rehet nêkenê. Lazimo ke dewlete gura welatijen xo bikero ke şar zî a zî zîrâ mekerê.

Demo ke Nemrûdo zâlim wextê xo de cuyayêne, koyêko nizdiyê Tetwan de şar koyî se zozan bikar ardê. Demo ke teqîya adirmîyanê koyî dest pê keno, adir ver bi dewanê nizdiyê Koyê Nemrûdî yeno. Nê

mabînî de zilmo ke Nemrûdî bi İbrahim Pêxemberî kerdo, yeno hêşê şarî û şar vano ke; 'Bi, sey zilmê Nemrûdî. Nê qewimiyayîşî ser o nameyê koyî Nemrûd maneno.' Ey rojîra heta ney rojî nameyê koyî hinî mendo.

Warê koyên berz û turîzmî

Ze şaristanê Kurdistanî Bidlis zî zaf medenîyetan ra dergûşek kerdo. Heta ney gamî cigeyrayışen tarîxi himakî nîyameyê viraştiş. Zaf cayên turîstîk estê ke bêrê geyrayış û kenayış. Ey ra lazimo ke her merdim bigeyro

AVER PAYIZ

Dorûver û mîyanê Bidlisî de gelek germawî estê û nê germawî xêza faye sero yê. Nînan ra nameyê tayîne nê yê: Guroymak, Ilicak, Koyê Nemrûd, Alemdar, Koprualti, Aci Sû.

Asin, krom, asbest, fosfat, perlît, kerraya ponz hereme de binê erdî ra vejîyenê.

Mizgeftên herêmî

Mizgefta girde, mizgefta Gokmeydan, mizgefta Kizil, mizgefta Şerefiye eserê muhîm ê herem ê, gere her merdim nînan bivîno. Mizgeftên bînî zî nê yê: Dortsandik, Ayne'l Bedrîd, Şêx Hesen, Alemdar, Kûreyşî, Taş, Xatûniye û mizgefta Kalealtı.

Namedarê şarîstanî

Hereme ra gelek zanayeyî vejîyayê. Nînan ra nameyê tayîne wina yê: İdrîse Bidlisî, Seîdê Kurdî, Şemsî Bidlisî, Şerefxanê Bidlisî.

Medreseyen Bidlisî

Nameyê medreseyanê ey nê yê: İxlâsiye, Xatîbiye, Şerefiye, Nûhîye, Hecî Begîye, Yûsûfiye, Ahlakîye, Şukrîye, Xatûniye, Ber-

senkî (İdrîsiye), Xelîliye.

Kronolojiya tarîxê ci

Bidlis ze zaf şaristanê Kurdistanî malovaneya zaf began, împaratoran û dewletan kerdo. bi limey ma şikyenê demê ïnan wina bi bininxnê. Verê İsayî de; demê Ûrartûyan (1000), demê Persan (550), demê Makedonîyan (331). Badê Miladî de zî; demê Ereban (641), demê Merwanîyan (990), demê Eyyûbiyan (1207), mîrîtiyê Şerefxanan (1220), demê Selçûkîyan (1230), demê Moxolan (1394), demê Akkoyûnan (1405), demê Şerefexanan yo diyin (1495), demê Osmanîyan (1514), demê Şerefexanan yo hîrîyin (1578), demê Osmanîyan yo diyin (1670), demê Orisan (1915), demê Tirkân (1916)

Ernîgareya ci zaf weş o

Sînorê şaristanê Bidlisî, vakurî de bi Agirî, rojawanî de bi Mûş, başûrî de bi Sêrt û rojhelaî de bi Gola Wanî hameyê girêdayîş. Zaf cayên weş û geş estê ke merdim ey xozayî bivîno.

Nufûsê şaristanî pêro, bi gorye humanîtişê 1990'î, 330 hezar û 115 kes o. Panc qezayê Bidlisî estê (Elcewaz, Hîzan, Motkî, Tûx, Xelat).

Debare citkarey ser de yo

Ekonomîyê hereme weyekerdişê heywanan ser o yo. Zozanan de zafane mîşinî weye benê. Erdanê qeraxê robaran de karê ramî-

tişî beno. Mîyanê şaristanî, newala laya Bidlisî, qeraxê dereyanê Komuş, Rabat, Tikilan û Aribî de awan bîyo. Taxî, bi pirdan resenê pê. Wextê verî de şaristan, tewr pîl ê şaristananê hereme bi. Labelê Herbê Cîhanî yê yewinî ra pey wêran bîyo û şarê tîyayî koçê sewbîna cayan kerdo. Rayerê Xarpêt-Mûş-Çewligî mîyanê şaristanî ra vêreno. Şaredarî 1800'î de hameya awan kerdiş. Debara ci verî ra yo ke citkarey ser de ameyo heta ney gamî.

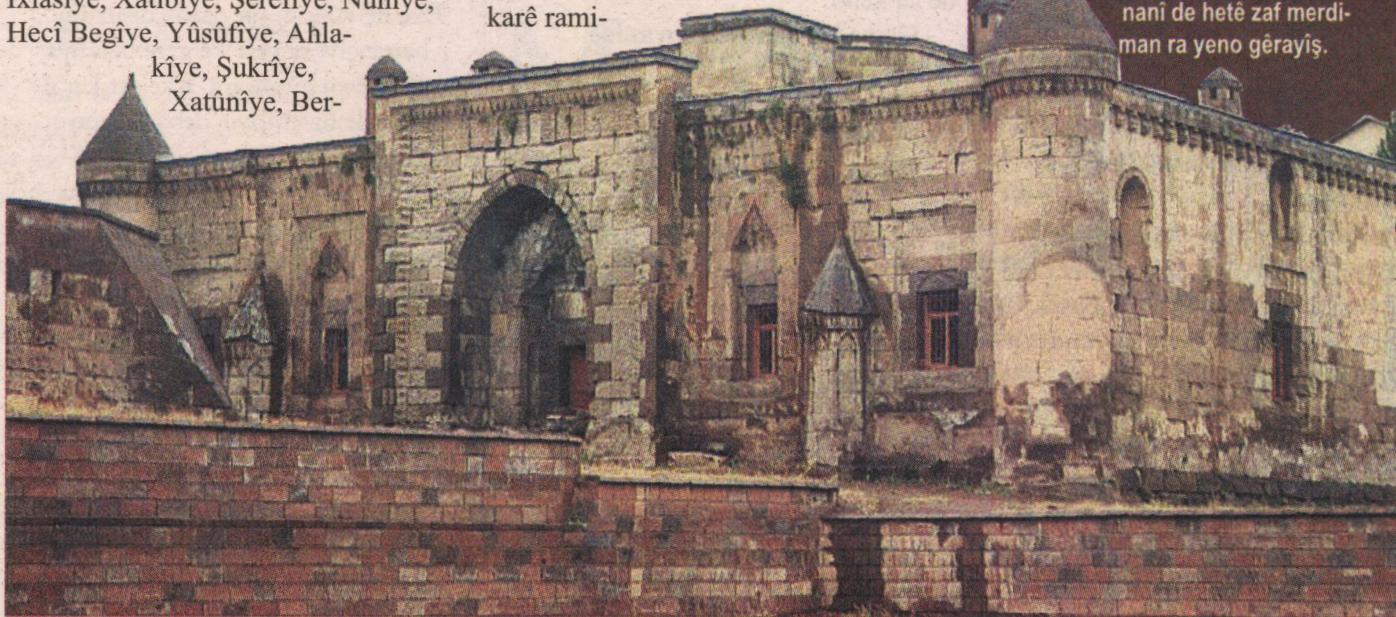
Koyê Nemrûdî û golî

Zafî erdanê şaristanê Bidlisî koyê berz û çetin ê. Koyê Nemrûdî; vakurê şaristanî, sinoranê Tatwanî mîyan de Koyêko namdar o.

Berziya nê koyî 2 hezar û 935 m yo. Nemrûd koyêko adirmîyan o. La adirê ey tefiyayo. Teqiyâşî adirê mîyanan ra gelek golê kraterî miyanê koyî de peyda bîyê.

Çiyo balkêş no yo ke, Gola Serde û Gola Germe yewbînan ra zaf dûri niyê la belê Gola Serde de Hindî di awe de şeqêna û gola germe de zî hak, demêko kilm de bi kela awe de pewjîyeno.

Gola Nemrûdî ya ke di mîyanê kraterê Koyê Nemrûdî de ya, hetê girdiye ra di dînyaye de diyin a (Golê krateran miyan de). Koyê Nemrûdî, tebetî mîyan de sey estareyan bereqêno, her serre bi taybetî di aşmanê hamnanî de hetê zaf merdiyan ra yeno gêrayîş.

Yew qismê Gola Wanî keweno sînoranê hereme mîyan (1.874 Km2). Erdê bînî zî seyî ra 71 ko, seyî ra 10 deş, seyî ra 3 zozan û seyî ra 16 zî plato yê. Nê erdan ra seyî ra 80 erdê ramitişî yê. Titûn, goz, xele û çewder hereme de tewr zaf yenê ramitiş.

Hewa ey nerm û serd o

Hewayê hereme, mabînê hewayê bejî û Behra Sipî de yo. Zimistanî zaf serd û hamnanî zî honik vêrenê. Zimistan lez yeno û erey şino. Vewre heta aşma nîsane erd de manena. Hewa mabînê aşmanê gulan û oktobre de bejî yo. Bi tesîrê Gola Wanî ra zimistanî bi goreyê Erzirom û Qersî hîna nerm vêrenê. Bidlisî de vewre zaf kewena. Hamnanî kilmî (150 roje) û germê. Seyî ra 35'ê şaristanî birr o. Hereme de birrê tewr berzî tîya yê. Darê birran zafane mazîyê ê. Erdê Bidlisî seyî ra 30 merg ê.

Koyên herêmî bez ê

Koyê hereme yê tewr berz û namdarî nê yê: Sîpan (4.058 m), Zîyaret (3.002 m), Nemrûdê Bidlisî (2.935 m) Turşik (2.828 m).

Semedo ke hereme herema koiana, deş û zozanî tay ê. Deşta Revha, Xelat, Arîn û Elcewaz deşte hîreme yê şenik ê. Berzîya wareyanê hereme resenê hezar û 900 m yî.

Hereme de gola tewr girde Gola Wanî ya. Sewbîna, hereme de golê kraterî zî estê. Gola nemrûdî, Behrî ra 2 hezar û 400 m berz a. Hîrayîya gole zî 10 km2 yo. Hîrayîya Gola Nazluge 3,5 km2 û ya Arîne zî 13,5 km2 yo. Çemê ke (Ro) hereme de hîrikêne Botan, Xerzan, Bidlis û Oranz ê. Hereme de heywananê kovîyan ra verg, heş, werdek, zerenc, bizê kovî hargûşî zaf ê. Gol û çemanê hereme de maseyî zî zaf ê. Nê maseyî se medê werê keyeyî û rotîşî yenê tepiştî.

Hereme hetê tarîx û tebîeti ra zaf dewlemend a. Tûxe (Tetwan), ver Gola Wanî de qezayêka turîstîk a. Tarîxê Xelatî zî zaf kehen o. Dizika Bidlisî, Tirba Şerefxanî, Mizgefta Girde û Medreseyê Hereme zaf yenê ziyaretkerdiş. **QEDİYA**